

Obituari Xavier Folch

La cultura del compromís

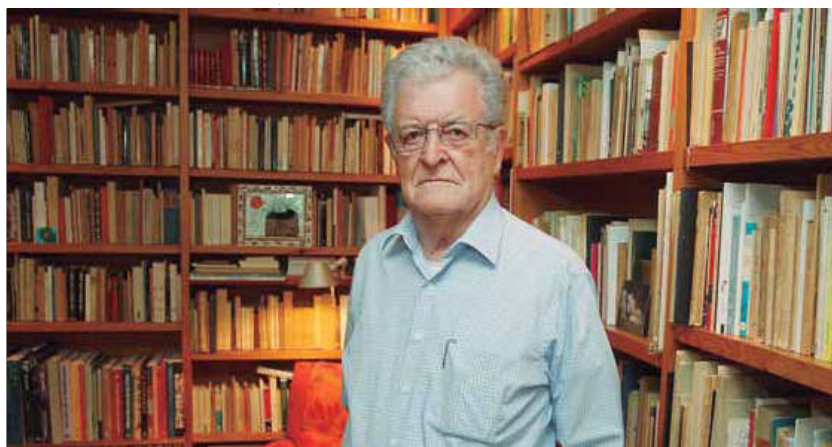
Jordi Llavina

Barcelona

Xavier Folch, que va morir ahir a 83 anys, ha estat un home de cultura molt destacat, que ha tocat diverses teclades: principalment, les d'editor, polític i activista cultural. L'activisme cultural, d'ençà dels seus anys de joventut, ha estat la seva manera de ser al món, el seu compromís indefallent. Va dirigir durant dos anys l'Institut Ramon Llull (2004-2006): fruit dels seus bons oficis, el 2007 la cultura catalana va ser la convidada d'honor a la Fira del Llibre de Frankfurt, un fet d'una enorme rellevància històrica (que l'hi expliquin, si no, a Jaume Cabré).

Nascut a Burgos el 1938, el març del 1966 va participar a la Caputxinada, l'assemblea de constitució del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona al monestir dels Caputxins de Sarrià, que li va costar el lloc com a professor de teoria econòmica a la UB. La política va ser, per a ell, una activitat professional esporàdica, bé que, des dels temps de la lluita antifranquista, també una vocació constant, indestruïble d'aquell mateix compromís que deia (sempre des de posicions progressistes i catalanistes). Va ser diputat al Parlament pel PSUC (1980-1984) i va acabar en posicions independentistes. Absens d'ahir encara va poder telefonar a Jordi Sánchez per felicitar-lo pels indults.

Ara bé, el vessant d'editor —i, sobretot, el d'editor de poesia— és el que fa de Xavier Folch una figura preeminent, del tot recordable, en el marc de la cultura

Xavier Folch va ser un reconegut editor, polític i activista cultural; a la imatge, a casa seva el 2015 ■ ORIOL DURAN

catalana contemporània. En aquest sentit, ens deixa una obra ben meritòria, duradora: la del catàleg de l'editorial Empúries. Una obra que, amb el pas dels anys, ha anat adquirint més i més gruix.

Durant la celebració de l'Any Vinyoli, ara fa set anys, en Xavier explicava una anècdota curiosa sobre el poeta barceloní que diu molt del grau de rigor a què l'autor de *Vent d'aram* sotmetia la seva obra. L'amistat entre tots dos, Vinyoli i Folch, es va estrènyer encara més arran de convertir-se, el segon, en editor del poeta: els dos últims títols vinyolians, *Domini màgic* i *Passeig d'aniversari*, van aparèixer a la col·lecció Migjorn, d'Empúries. Doncs bé, discutint sobre poesies encara inèdites, que havien de formar part d'un nou llibre, Vinyoli preguntava al seu editor quina opinió li mereixien. El poeta, en aquelles dates, s'acostava a la setantena ("Som a l'acaba-

tall d'una migrada vida", com diu un vers seu) i Folch devia comptar uns quaranta-cinc anys, si fa no fa. "Bé, Joan. Què t'haig de dir! Per això som aquí, ¿no?: perquè admiro la teva obra. Estan francament bé". Vinyoli, però, no

Xavier Folch s'ha convertit en veu perenne de la cultura d'un temps i d'un país

en tenia prou, amb això: "Bé, bé... ¿però com, de bé, Xavier? ¿Com els sonets Shakespeare?";

Una de les poesies de *Domini màgic*, la titulada *Tant s'incrementa*, està dedicada, justament, a Xavier Folch: "Tant més veurà clarors el pensament / com més gosi mirar en l'obscuritat. [...] /

No moriré de cap angoixa ardent / si visc perdent-me, sempre enamorat." Em consta que Folch tenia una biblioteca de poesia imponent, en què un es podia perdre, sempre enamorat. I, encara més important, una sensibilitat cap al gènere que, moviments editorials i evolució de l'ofici a banda, tots dos prou incòmodes, ja voldríem per a molts editors d'ara mateix. Li devem la col·lecció que esmentava més amunt, Migjorn. Dissenyada per Ferran Cartes, va publicar els dos llibres de Vinyoli ja consignats —fonamentals: componen el seu digníssim testament artístic—, però també títols de Miquel Martí i Pol, Feliu Formosa, Blai Bonet, Miquel Bauçà i Guerau de Liost, entre els d'expressió catalana, i de Paul Valéry, Georg Trakl, Umberto Saba, Rainer Maria Rilke i Wang Wei (amb traducció de la seva dona, Dolors Folch), entre els internacionals. Pocs anys després, va crear la sèrie El Ven-

tall de la Poesia, dissenyada per Manuel Florensa, en què, entre molts altres títols de gran valor, va editar conjuntament dues obres de Vinyoli que tenen una similar potència simbòlica: *Llibre d'amic* i *Cants d'Abelone*.

Més enllà de la poesia, però, Empúries ha estat i continua sent una editorial d'un pes molt significatiu en els últims quaranta anys de l'edició del país. Qui no recorda la Biblioteca Universal Empúries? Folch va aconseguir que lingüistes tan reputats com ara Joan Solà i Jesús Tusón hi fessin divulgació d'alt nivell, i així les seves obres esdevingueren autèntics èxits de vendes. Per altra banda, la col·lecció Narrativa continua sent un referent de qualitat literària, tant pel que fa a les veus catalanes aplegades (Josep Maria Fonalleras, Jordi Puntí, Eduard Márquez, Laura Fàbregas) com pel que fa als autors traduïts (Sándor Márai, Ian McEwan, Arundhati Roy, Haruki Murakami). Per cert, Empúries va publicar, en català, la sèrie de Harry Potter. Hi ha èxits editorials que seran recordats durant moltes dècades... i severament envejats per altres segells!

Per tot això, ens ha deixat un editor excepcional, de la vella escola (entenen *vella escola* com un elogi sense matisos: em refereixo a la feina de tots aquells editors que passaven moltes hores comentant les obres que treien i que van poder mantenir sempre la seva independència). Xavier Folch —que el 2003 va rebre la Creu de Sant Jordi—, per mèrits propis, ja forma part dels grans editors europeus que, per la transcendència de la seva obra, del seu catàleg, s'han convertit en veus perennes de la cultura d'un temps i d'un país. ■

Joan Dausà: emoció i intensitat a Empúries

Núria Astorch
L'ESCALA

Joan Dausà va oferir ahir el primer dels sis concerts que té previst fer al jaciment d'Empúries, amb el títol *Respira*. En un ambient molt festiu i acompanyat per quatre músics, Dausà va dedicar tota la

primera part a les 10 cançons de l'àlbum que publicarà a la tardor, en el mateix ordre que apareixeran al disc, començant per *La vida és més que això* i acabant amb *No me'n vaig sense vosaltres*, dedicada a les persones que han mort seules durant la pandèmia. També es va emo-

cionar quan va dir que la seva filla petita fa 10 dies que és a l'hospital. Dausà va completar gairebé dues hores de concert amb èxits com ara *Una altra manera de viure*, *Tot anirà bé*, *Jo mai mai* i la final, *La gran eufòria*, quan es va passejar sobre el públic en una barca inflable. ■

Joan Dausà, durant el concert d'ahir a Empúries ■ GASPAR MORER